

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

DIŞİŞLERİ KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

6'ncı Toplantı
5 Aralık 2019 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Volkan Bozkar'ın, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükümeti Arasında Akdeniz'de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin Komisyon gündemine alınmasına ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ

1.-Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükümeti Arasında Akdeniz'de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2420)

DIŞIŞLERİ KOMİSYONU

6'nci Toplantı

5 Aralık 2019 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Dışişleri Komisyonu saat 11.03'te açıldı.

Komisyon Başkanı Volkan Bozkır, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükümeti Arasında Akdeniz'de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'nin Komisyon gündemine alınmasına ilişkin açıklama yaptı.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükümeti Arasında Akdeniz'de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2420), görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 12.24'te toplantıya son verildi.

5 Aralık 2019 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.03

BAŞKAN: Volkan BOZKIR (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Ahmet YILDIZ (Denizli)

SÖZCÜ: Sena Nur ÇELİK (Antalya)

KÂTİP: Ceyda BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir)

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Toplantı yeter sayımız vardır.

Dışişleri Komisyonun 27'nci Yasama Dönemi Üçüncü Yasama Yılı'nın 6'ncı toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Volkan Bozkır'ın, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükümeti Arasında Akdeniz'de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi'nin Komisyon gündemine alınmasına ilişkin açıklaması

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Bugün gündemimizde ülkemiz ve Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükümeti arasında imzalanan Akdeniz'de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası yer alıyor.

Komisyonumuzun dünkü toplantısında Dışişleri Bakan Yardımcısı Sayın Yavuz Selim Kıran ve Dışişleri Bakanlığı Genel Müdürü Büyükelçi Çağatay Erciyes Komisyon üyelerimizi bugün görüşülecek muhtıra hakkında kapsamlı bir şekilde bilgilendirdi. Gerçekten son derece yararlı, profesyonelce ve hepimizi bilgiyle donatan bir sunuş oldu. Bu sunuştan dolayı, bilgilendirmeden dolayı bugün kendilerine tekrar teşekkür ediyorum.

Bugün, konunun aciliyetine binaen, Türkiye Büyük Millet Meclisi Danışma Kurulunun dün aldığı kararla söz konusu kanun teklifinin İç Tüzük'ün 36'ncı maddesinin ikinci fıkrasına göre kırk sekiz saat beklemeden Dışişleri Komisyonunda görüşülmesinin tavsiye edilmesi uygun bulundu. Bu çerçevede de bugün Dışişleri Komisyonunu toplantıya çağırdım ve bu anlaşmayı, kanun teklifini bugün görüşeceğiz. Komisyonumuz onayladığı takdirde, kanun teklifi bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun öğleden sonraki oturumunda ele alınacaktır. Bundaki amaç şu: Bütçe görüşmeleri nedeniyle yaklaşık on gün süreyle Genel Kurulda başka bir kanun teklifi görüşülemeyeceği için ülkemiz açısından çok önemli bu muhtıranın kanun teklifi olarak onaylanması öngörülmüştür.

Tüm parti gruplarına ve Komisyonumuzun değerli üyelerine ülkemizin çıkarları ve güvenliği için çok önemli bu konuda gösterdikleri birlik ve beraberlik için Komisyonumuz adına içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Dün olduğu gibi, sunuş bölümünde basın mensuplarımızı misafir etmeye devam edeceğiz, sunuşun hitamında basın mensuplarımıza teşekkür edeceğiz.

Gündeme geçiyoruz.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ

1. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükümeti Arasında

Akdeniz’de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2420) ()*

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop’un, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükümeti Arasında Akdeniz’de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi.

(2/2420) esas numaralı Kanun Teklifi, 4 Aralık 2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur ve 4 Aralık 2019 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir.

Sözü Dışişleri Bakanlığımız temsilcisine veriyorum.

Bakan Yardımcısı Sayın Yavuz Selim Kıran, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri; Başkanım, sizin de dediğiniz gibi dün Türkiye Büyük Millet Meclisi Dışişleri Komisyonunu, ülkemiz için son derece stratejik olan Libya ile Akdeniz’de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına Dair Mutabakat Muhtırası konusunda bilgilendirmeyi bir görev addetmiştik ve Komisyonumuzun değerli üyelerinin de çok değerli katkılarıyla dün son derece verimli bir sunum geçirmiştik. Bugün yine bu stratejik adımda Parlamentomuzun, Libya’yla bu mutabakat muhtırasının önemini idrak edip sahiplenmesine ve bir an evvel bu anlaşmayı, bu mutabakat muhtırasını yürürlüğe koyma konusundaki iradesine müteşekkirimiz. Bu sahiplenme, esasen, bu anlaşmayı yanlış yönde yorumlamaya tevessül eden birtakım ülkelere de en güzel mesajı teşkil ediyor.

Bizim, Doğu Akdeniz’de uluslararası hukuktan kaynaklanan haklarımız var, ülkemizin stratejik çıkarları var. Doğu Akdeniz’de tek taraflı oldubittilere hiçbir zaman müsaade etmedik, bundan sonra da etmeyeceğiz ve bu uluslararası hukuktan kaynaklanan, gerek Uluslararası Adalet Divanı içtihatları gerekse Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi’nden kaynaklanan haklarımızın sonuna kadar takipçisi olacağız. Nitekim, önce 2004 yılında, daha sonra da yine geçtiğimiz ay, Kasım 2019 itibarıyla Birleşmiş Milletlerde Doğu Akdeniz’deki deniz yetki alanlarımızı Türkiye olarak kayda geçirdik. Kayda geçirdikten sonra... Esasen, Libya’yla Akdeniz’de uzun süredir devam eden ortak çıkarlarımızı Ulusal Mutabakat Hükümetiyle birlikte istişare etmekteydik. Esasen 2009 yılından bu yana Libya’yla bu yönde birtakım görüşmelerimiz olmuştu. Şimdi bu görüşmeleri ahdi bir zemine, yasal bir zemine kavuşturarak Libya Ulusal Mutabakat Hükümeti Başkanı Sayın Sarac’ın 27 Kasım’da ülkemizi ziyareti vesilesiyle imzaladığımız bu mutabakat muhtırasıyla birlikte kayda geçirmiş ve uluslararası topluma da bu anlamda önemli bir mesaj vermiş olduk.

Ben müsaadenizle, sözü çok uzatmadan, yine, bu anlaşmanın neler getirdiğini, Doğu Akdeniz’deki son gelişmeleri anlatmak üzere sözü Denizcilik ve Havacılık Genel Müdürümüz Büyükelçimiz Sayın Çağatay Erciyes’e takdim etmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Erciyes, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İKİLİ SİYASİ İŞLER VE DENİZCİLİK, HAVACILIK, HUDUT GENEL MÜDÜRÜ BÜYÜKELÇİ ÇAĞATAY ERCİYES – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; hepinizi öncelikle saygıyla selamlıyorum.

Dünkü sunumumuzda da Doğu Akdeniz’le ilgili olarak hukuki, siyasi tezlerimizi ve deniz yetki alanlarımızla ilgili olarak bir sunum yapmıştık. Bugün ise Libya’yla yaptığımız anlaşmanın içeriği ve bize ne kazandırdığı hakkında kısa bir sunum yapacağım müsaadenizle.

(*) (2/2420) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağına eklidir.

Libya'yla yaptığımız sınırlandırma anlaşması, ülkelerin genellikle bu konuda yani kıta sahanlığı ile münhasır ekonomik bölgenin sınırlandırılması konusunda yaptığı standart anlaşmalardan birisi. Anlaşmanın dibace bölümünde BM Şartı'na atıf var, bu çok önemli. Genelde bütün anlaşmalarda BM Şartı'na atıf oluyor. Önemli husus, yine, dibace bölümünde hakça ve adil sınırlandırma ilkesine atıfta bulunulması. Zaten kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgenin sınırlandırılmasında uluslararası hukukun da öngördüğü hakkaniyet ilkesine anlaşmanın dibace kısmında atıf var.

Anlaşmanın 1'inci maddesinde hangi koordinatlarda kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgenin sınırlandırıldığı belirtiliyor, burada koordinatlar veriliyor. Bu iki koordinat arasındaki mesafe 18,6 deniz mili uzunluğunda bir sınırdır.

Yine, anlaşmanın iki tane eki var. Bu ek, bu tür anlaşmalarda olduğu şekliyle sınır haritasını gösteriyor. Bir de bu sınır belirlenirken iki ülkenin ana karasında "esas noktalar" dediğimiz noktaların hangileri olduğunu belirten ikinci bir harita var. 2'nci madde bu iki haritanın anlaşmanın ayrılmaz parçası olduğunu söylüyor.

3'üncü maddede yine Birleşmiş Milletlere kayıt hususu var. Bu tür anlaşmalar genelde onay süreçleri tamamlandıktan sonra Birleşmiş Milletlere kaydediliyor. İki tarafın da mutabakatı, kendi iç onay işlemlerini bitirdikten sonra bu anlaşmanın BM'ye iletilmesi ve BM'de de tescil edilmesi...

4'üncü madde ise tadil, gözden geçirme. Bu da önemli bir husus. Burada tadil ve gözden geçirmenin ancak ortak mutabakatla olacağı belirtiliyor.

5'inci maddede de anlaşmanın yürürlüğe girişiyle ilgili hükümleri var.

Anlaşma üç dilde yapıldı: Türkçe, Arapça ve İngilizce. İhtilaf hâlinde İngilizce geçerli oluyor. Anlaşma iki ülkenin Dışişleri Bakanları tarafından imzalandı.

Bu, anlaşmanın ek 1'i, sınırlandırma noktasını gösteriyor, iki ülke arasındaki kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sınırı. Bu sınırın kuzeyi Türkiye, güneyi ise Libya anlamına geliyor.

İkinci haritada ise iki ülkenin ana karasında bu sınırı oluşturmak için kullanılan esas noktaların koordinatları yer alıyor.

Bu, Türkiye'nin uluslararası hukuka da uygun hukuki tezleri uyarınca Doğu Akdeniz'deki kıta sahanlığı ve ileride ilan edersek de münhasır ekonomik bölge sınırları. Bu harita üzerinde Libya'yla yaptığımız anlaşma E ve F noktalarına tekabül ediyor.

Şimdi, dün Komisyonumuzun bazı üyeleri tarafından da gündeme getirildi: "Bundan sadece Türkiye mi kazanıyor, Libya da kazanıyor mu?" Bu anlaşma, iki tarafın da, iki ülkenin de Doğu Akdeniz'deki deniz yetki alanlarına ilişkin hak ve menfaatlerini koruyor. Neden? Çünkü özellikle Yunanistan son on yılda Girit'in güneyinde ruhsat sahalarını verirken Libya'nın deniz yetki alanlarına ilişkin haklarını görmezden gelerek bu ruhsat sahalarını belirledi. Yunanistan bu sahaları belirlerken bizce uluslararası hukuka uygun olmayacak şekilde tüm adalara, Girit Adası'nın tamamına ve onun önündeki küçük adalara da tam yetki vererek bu sınırları belirledi. Libya buna itiraz etti "Bu şekilde sınırlandırma olmaz, hakçalık ilkesine aykırı." diye. Bunlar, Yunanistan'ın verdiği ruhsatlar ve Libya'nın itiraz ettiği ruhsatlar. Bu haritada da gördüğümüz gibi, Girit'in hemen güneyindeki küçük Gavdos Adası'na da yetki vererek bir sözde sınırlandırma çizgisi çaktı, Libya da buna itiraz etti Yunanistan nezdinde.

Libya da uluslararası hukuk bakımından bizim dile getirdiğimiz hususları savunuyor. Nedir bu hususlar? Adaların otomatikman kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge yaratamayacağı tezi ve anlaşmanın hakkaniyete uygun olarak yapılması gerektiği. Libya bu çerçevede kendi deniz yetki alanlarının bu şekilde adalara en az yetki verilerek yapılması gerektiğini söylüyor. Kendi tezi çerçevesinde Libya'nın da bölgedeki kıta sahanlığı, münhasır ekonomik bölge iddiası bu şekildedir.

Bizim anlaşmamız da bu haritada görüldüğü gibi, A ve B çizgilerine, Libya'nın savunduğu sınır hattının en kuzeydoğusuna tekabül ediyor. Libya'nın bu 101 bin kilometrekarelik bölgede bir kıta sahanlığı, münhasır ekonomik bölge iddiası var.

Belirttiğim gibi, bu anlaşma, sadece Türkiye'nin menfaatlerine değil, iki ülkenin de denizdeki hak ve çıkarlarının korunması bakımından büyük önem taşıyor.

Anlaşmanın bir diğer önemi de -dün de Sayın Bakan Yardımcımızla belirttiğimiz gibi- ülkemizin Doğu Akdeniz'deki 2'nci sınırlandırma anlaşması olması. İlk anlaşma, bildiğiniz gibi, 2011 yılında KKTC'yle yapılmıştı. Yansıda görülen haritada bu anlaşmanın sınırları da A ve B arasındaki coğrafi koordinatlara tekabül ediyordu. Dolayısıyla, Doğu Akdeniz'de savunduğumuz münhasır ekonomik bölge, kıta sahanlığı sınırlarına ilişkin olarak bir ikinci ülkeyle anlaşma yapılmış olması ülkemizin görüşleri bakımından, menfaatlerinin korunması bakımından çok önemli.

Anlaşmanın bir diğer faydası da ülkemizin hukuki tezlerine destek veriyor olması. Neydi bu tezler? Çünkü takdimimizde de arz etmiştik Sayın Bakan Yardımcımızla birlikte. Adaların otomatik olarak kıta sahanlığı, münhasır ekonomik bölge yaratmaması. Evet, Deniz Hukuku Sözleşmesi'nde adaların kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgesi olabileceği ifade ediliyor, ancak sınırlandırma söz konusu olduğunda hakkaniyet ilkesi uygulanıyor. Eğer adalar hakkaniyetli sınırlandırmayı, adil sınırlandırmayı önlüyor ise adalara hiç etki verilmiyor veya yarım etki verilebiliyor. Bizim Libya'yla yaptığımız anlaşmada bu hukuki tezleri ön plana çıkarıyoruz.

Yine, cephe uzunlukları dikkate alınıyor sınırlandırma anlaşmasında. Hep şunu söylüyoruz: "Adaların Türkiye'nin kıyasal projeksiyonunu ve kıta sahanlığını kesmemesi gerekir." Mesela Meis Adası çok küçük bir ada, kendisinden 4 kat büyüklüğünde kıta sahanlığı, münhasır ekonomik bölge yaratması hiçbir şekilde hakkaniyetli bir sınırlandırma değil, dünyada uluslararası mahkeme kararlarında da bu tip adalara hiç veya çok az yetki tanıyor.

Dolayısıyla, Libya'yla yaptığımız anlaşmanın 3'üncü bir faydası da Türkiye'nin hukuki tezlerini destekliyor olması.

Bu anlaşmanın 4'üncü bir önemi de -Sayın Bakan Yardımcımızın da belirttiği gibi- Türkiye Doğu Akdeniz'deki kıta sahanlığı sınırlarını 2004 yılından beri Birleşmiş Milletlere tescil ettiriyordu; bu sınırlarımızın batı kısmı, Birleşmiş Milletlere yaptığımız bildirimlerde tam koordinatlarla verilmemişti, bu anlaşmayla birlikte batı sınırlarımız da netleştirilmiş oluyor. Anlaşma bu bakımdan da büyük önem taşıyor.

Anlaşmanın bu hukuki faydasının ötesinde bir diğer faydası da Türkiye'yi Doğu Akdeniz'de izole etmeye ve çevrelemeye çalışan siyasi, ekonomik inisiyatiflere güçlü bir yanıt da teşkil etmesi. Neydi bu siyasi, ekonomik inisiyatifler? Rum-Yunan ikilisinin bölge ülkeleriyle yaptığı üçlü iş birliği mekanizmalarıydı. Bir diğer ekonomik inisiyatif ise bölge ülkelerinin Türkiye'yi dışarda bırakarak kurduğu gaz forumuydu özellikle Mısır'ın öncülüğünde. Biz de bunlara karşı -bölgede coğrafyaya bakın, Akdeniz'de en uzun kıyıya biz sahibiz- "Türkiye olmadan, Türkiye dışlanarak Doğu Akdeniz'de herhangi bir şey yapılamaz." diyorduk. Anlaşma, bu bakımdan da bu tür Türkiye'yi dışarda bırakmaya çalışan inisiyatiflere cevap verilmesi bakımından da önemli bir siyasi mesaj teşkil ediyor.

Tabii, dün değerli milletvekillerimizden de bu soruyu sormuşlardı, acaba yaptığımız bu anlaşmanın diğer ülkeler üzerindeki etkisi ne olacak? Türkiye'nin hukuki tezlerini diğer ülkeler de benimsemiş olsalardı kendileri daha fazla deniz alanı kazanabilirlerdi. Özellikle Mısır ve Lübnan. Biz bunları ta

geçmişten beri söylüyorduk. Yaptığımız bu anlaşma, özellikle bu Lübnan, İsrail ve Mısır'ı GKRY'yle yaptığı anlaşmaları gözden geçirmeye sevk edebilir, bu da anlaşmanın diğer bir faydası olarak ifade edilebilir.

Önümüzdeki dönem anlaşmanın onay işlemlerinin bitirilmesi ve BM'ye tescil ettirilmesi -anlaşmada da belirtildiği gibi- bu çok önemli, onun için Komisyonumuza çok çok teşekkür ediyoruz bunu çok süratli bir şekilde yaptığı için.

Önümüzdeki dönemde anlaşmanın uluslararası hukuka aykırı olduğu yönünde, Sayın Bakan Yardımcımızın da bahsettiği çevreler karalama kampanyaları yapacaklar, bunlarla mücadeleye Bakanlık olarak, diğer kurumlarımızla birlikte her türlü platformda devam edeceğiz.

Önümüzdeki dönemde Sayın Cumhurbaşkanımızın, Sayın Bakanımızın da belirttiği gibi, Türkiye, Doğu Akdeniz'de hem kendi haklarını hem de Kıbrıs Türklerinin haklarını kararlılıkla savunmaya devam edecek hem sahada hem masada. Buna mukabil, Türkiye diyalog ve görüşme çağrılarını da sürdürecektir. Tabii, bu görüşme ve diyalogda GKRY'yi dışarda tutuyoruz. Bunun sebebi ise Kıbrıs Türklerinin olmadığı hiçbir platformda GKRY'yle bir araya gelmemiz hukuken ve siyaseten mümkün değil ancak Kıbrıs meselesi çözüldükten sonra Akdeniz'in bu kısmıyla ilgili olarak da oturup konuşulabilir.

Kıbrıs politikamız bu çerçevede kararlılıkla devam edecek ve sahadaki devlet uygulamalarımız da sürdürülecek.

Çok teşekkür ediyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

Bir husus vardı, dün ifade etmiştiniz bir soruya cevaben. Libya'daki onay süreciyle ilgili çok kısa bilgi verirseniz...

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Sayın Başkanım, tabii, bu bir anlaşma değil mutabakat muhtırası. Bizim yasalarımıza göre, ülkemizin diğer yasalarında değişiklik ve ülkemize maddi külfet getirebilecek muhtıraları biz Parlamentomuzda onaylamayı öngörüyoruz ama 2015 yılında da mutabık kalınan Libya Siyasi Anlaşması'na göre de mutabakat muhtıraları Libya'da Başkanlık Konseyi tarafından imzalanabilir. Bu yetkiye Başkanlık Konseyi ve Başkanlık Konseyi adına imza yetkisi Libya Ulusal Mutabakat Hükümeti Sayın Başkanına aittir. Libya'da bu onay süreci Başkanlık Konseyinin onayıyla birlikte gerçekleşmiş olacak, biz de Parlamentomuzdan geçirdiğimiz takdirde anlaşma yürürlüğe girecek, böylece Birleşmiş Milletlerde de tescil ettirme imkânına sahip olacağız.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

Basına teşekkür ediyoruz.

Söz almak isteyen üyelerimize söz vereceğim.

Sayın Sezgin, buyurun.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Sayın Başkan, çok teşekkürler.

Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan Yardımcısı, Dışişleri Bakanlığının değerli mensupları; ben, dün partimizin divan toplantısı vardı, maalesef, onun için katılamadım ancak katılan arkadaşşımdan bilgileri aldım. Büyükelçi Çağatay Erciyes'in de şimdiki takdimi için teşekkür ediyorum.

Onay konusunda Sayın Bakan Yardımcısının vermiş olduğu bilgiye rağmen birtakım tereddütlerim mevcut.

Siyasi Anlaşma'nın 8'inci maddesinin (f) fıkrası uluslararası anlaşmaların ve sözleşmelerin Temsilciler Meclisi tarafından onaylanmasını amir.

Ayrıca, geçtiğimiz günlerde Libya Devlet Yüksek Konseyi Başkanı el- Mişri, bu mutabakat muhtirasının da aynı onay prosedürüne tabi tutulacağını açıkladı. Tabii, basına yansıyan bilgilere göre, ne ölçüde doğru, bilemiyorum. Şimdi, bu mutabakatın onayında birtakım sorunlar çıkması hâlinde tabiatıyla ciddi bir sıkıntı gündeme gelecek.

Tabii, burada (f) fıkrasında anlaşma ve sözleşmelerden söz ediliyor, biz de bu mutabakat muhtirasının genel gerekçesinin son cümlesinde mutabakat muhtirasını “anlaşma” olarak adlandırıyoruz, bir kere o lisan farkının da nedenini sormak istiyorum ayrıca.

Sormak istediğim başka bir husus, yanılmıyorsam 2004 anlaşmasında da vardı, “Kıbrıs Türkleri” tabiri geçiyor burada “KKTC, Kuzey Kıbrıs Türkiye Cumhuriyeti” yerine, buna açıklık getirilmesini rica edeceğim.

Yine, genel gerekçenin son cümlesinde “Anlaşma, her iki ülkedeki iç onay süreci tamamlanarak yürürlüğe girmesinin ardından BM nezdinde kayda geçirilebilecektir.” diye bir ifade var ama BM Şartı'nın 102'nci maddesiyle ilgili hükümde de “bildirilecektir” diyor. Şimdi, bu iki ifade arasındaki farkın nedenini sormak istiyorum.

Bir de batı sınırlarının 2004'ten beri belirlenmediğine atıfta bulundu Sayın Büyükelçi, bunun nedenini sormak istiyorum, niye 2004'ten beri bekledik, o suali tevcih etmek istiyorum.

Bir de bu, belki ikincil, tali bir soru: Şimdi Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne Türkiye taraf değil ama biz Deniz Hukuku Sözleşmesi'ni bir tez olarak, gerekçe olarak öne sürüyoruz. Burada acaba kendi kendimize bir çelişki yaratmıyor muyuz? Bu konudaki görüşünüzü de rica ediyorum.

Çok teşekkürler Sayın Başkan.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Ben teşekkür ederim.

Sayın Kemalbay, buyurun.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Dün bilgilendirildik, bugün burada sonuçlandıracağız, Komisyon kararını verecek ve Genel Kurula inecek bu yasa, kanun teklifi olarak. Böyle bir kanun yapma sürecini onaylamak kesinlikle mümkün değil. Yani artık kanunlar hep bu şekilde, böyle “fast food” gibi hızlı bir şekilde ve parmak üstünlüğüne bağlı olarak, bir çeşit parmaktokrasiyle bu halka dayatılıyor. Bu meseleyi sadece, iki ülke arasındaki bir anlaşma, bir mutabakat, ne deniyor, mutabakat muhtirası olarak ele almak mümkün değil. Bunun Türkiye halklarına faturalarını bütünlüklü olarak tartışmak gerekiyor ve bunu tartışacak olanlar sadece bu Komisyonun etrafındaki insanlar olamaz. Bunu toplumun da halkın da tartışması gerekiyor. Biz, çatışmalı bir ortamda, kendi içerisinde çatışma olan bir ülkede, taraflardan bir tanesiyle bir anlaşma yapıyoruz. Yani bu... Hep şöyle bir şey söyleniyor burada: “Birlik ve beraberlik içerisinde kararlar aldık.” Biraz da bizler yok sayılarak. Çünkü burada gerçek anlamda bir muhalefet yaptığımızı da düşünüyoruz. Yani her zaman “birlik ve beraberlik” söylemi doğru bir söylem değildir. Biz burada “birlik ve beraberlik” söyleminin gerekli olduğunu da düşünmüyoruz çünkü burada çıkarların tartışılması gerekiyor ve halkın, emekçilerin çıkarlarının burada ifade edilmesi gerekiyor. Emekçilerin, halkın çıkarlarını ifade edenler ile savaş politikalarını, çatışma politikalarını besleyenlerin, silah tüccarlarına, tröstlerine hizmet eden anlayışlarla ya da yeni Osmanlıcı maceralarla dünyayı okuyan ve böyle kararlar etrafında hareket eden anlayışlarla ortaklaşmak farklıdır ve farklı olmalıdır. Burada birlik ve beraberlik mümkün değildir yani siz, eğer Türkiye'nin bütçesinin önemli bir kısmını, içine girdiğiniz bu yeni Osmanlıcı maceralarla, savaş için ayırdığımız bütçe payını sürekli olarak artırırsanız, o zaman

asgari ücreti daha farklı tartışsınız ve sağlık politikasını, eğitim politikasını bambaşka tartışsınız, ülkedeki ekonomi bambaşka bir noktaya gider. Bizim gördüğümüz, sürekli olarak, dışarıda bu maceracı politikalar takip ediliyor ve gerçekten de Libya-Türkiye mutabakatı bu anlamıyla içerisinde yeni sorunlara, yeni savaş politikalarına kapı açacak pek çok problem taşıyor. Yani bir anlaşmayla karşı karşıya değiliz, aslında problem üreten bir mekanizma bugün getirilmiş ve önümüze konmuş durumda. Siz bunu o kadar hızlı bir şekilde kanunlaştırmaya çalışıyorsunuz ki demokratik muhalefetin harekete geçmesinin, tepkilerini ortaya koymasının, tartışmasının ve siyasi mekanizmalar üzerinde de Parlamento'ya etkide bulunmasının önünü kesen bir yasa yapma tekniğiyle hareket edildiğini burada görüyorum ve bunu eleştiriyorum.

Bakın, burada Türkiye bir karar alacak ama etraftaki bütün o komşular Türkiye'nin karşısında, bizim karşımızda bir blok olarak davranacaklar ve böyle bir konumlanmayı biz burada jet hızıyla geçirerek kanunlaştırıyoruz. Nasıl olsa saray karar vermiş, böyle bir şeye kararı verdi. Tek adam rejiminin işleyişi...

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Kemalbay, bakın, dünkü toplantı... Sözüünüzü...

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – ...prosedürü bu şekilde...

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Müsaade eder misiniz...

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Buyurun.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Dünkü toplantıda bir anlayışa vardığımızı düşünüyorum. Burada tekrar, Dışişleri Komisyonunda kullanmayı arzu etmediğimiz tabirlere geçerseniz, o zaman iki toplantı önceki gündeme geri döneriz.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Ama bu bir sansürcü anlayış değil mi Sayın Başkan? Siyasi ifadelerimize nasıl müdahale edebilirsiniz?

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Kemalbay, bakın, bazı kelimeleri bu Komisyonunda kullanmama teamülümüz olduğunu Sayın Oruç biliyor, siz yoktunuz. Yani bunları çeşitli platformlarda dile getirebilirsiniz ama burada tekrar böyle bir şeye başlama niyetiniz olduğunu sezinliyorum, lütfen bunu devam ettirmeyin bu şekilde.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Herhangi bir şeye başlamıyorum.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Ayrıca bir şey daha söyleyeceğim yani sözüünüzü kesiyorum ama...

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Kesiyorsunuz, evet.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kesiyorum çünkü bakın “parmaktokrasi” diye bir tabir kullandınız. Benim önümde sizin Grup Başkan Vekiliniz Sayın Saruhan Oluç'un imzası olan bir Danışma Kurulu kararı var ve bu kararla bu Komisyonumuza bu anlaşma havale edildi ve büyük bir ihtimalle Genel Kurulda da bu şekilde yürüyecek. Yani “parmaktokrasi” derken, sizin partinizin içinde de başka parmakokrasi deneyimleri var, o zaman onu da dikkate alın. Yani çok haksızlık ediyorsunuz. Dün burada bu anlaşmayla ilgili bir buçuk saat bilgi verdik, daha gelmeden. Ama sonradan bir değerlendirme yapıldı ve bütçe görüşmeleri nedeniyle Meclisin yaklaşık on gün süreyle başka bir kanun teklifini görüşemeyeceği, sonra da bir haftalık tatil dönemi, çalışmama dönemi olacağı için, son gün olduğu için bugüne aldık. Bunda hiçbir kötü niyet yok ve bütün grupların imzası olan bir kararla alındı. O açıdan çok rica ediyorum yani... Komisyonumuzu başka bir görüntü içine sokmanıza da ben Başkan olarak izin vermem.

Buyurun, devam edin.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Sayın Başkan, ben burada görüşlerimi ifade ediyorum ve Parlatentonun genel pürmelaline bakarsak, aslında ifade ettiğim kavramın da yerli yerinde olduğunu görürüz.

Şimdi, örneğin, bu Trablus Hükûmeti, İhvancı Trablus Hükûmeti Libya'yı temsil ediyor mu, temsil etmiyor mu, bu bile tartışma konusu iken bu noktalara anlaşmaların getirilmesi ve Türkiye halklarının burada belirsiz bir süreç içerisinde, gerilim ve çatışmayı besleyecek böylesine bir anlaşma içerisine sokulmasını doğru bulmuyorum. Bu konunun tartışıldığını da söyleyemeyiz, kamuoyunda tartışıldığını da söyleyemeyiz. Yani sizin burada çok steril bir Komisyon toplantısı yapma çabanız Türkiye'deki demokrasi tablosunu, karnesini ne yazık ki iyileştirmiyor. O açıdan da ben kavramlarımda da herhangi bir sorun görmüyorum.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Kemalbay “steril” tabiri de yanlış. Sekiz senedir burada, hiçbir komisyonda görülmedik ölçüde herkese söz veriyorum.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Ama siz hep bana cevap veriyorsunuz. Böyle tartışılmaz ki.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Veriyorum ama bakın, siz başka bir yere götürüyorsunuz.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Başkanım, izin verin bitirsin.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Ben bir yere götürmüyorum. (Gürültüler)

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) – Bir kere de güzel bir şey söyleyin!

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Götürüyorsunuz ve ben buna izin vermeyeceğim. Bu sefer ben izin vermeyeceğim.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Ben bu yönleme itiraz ediyorum, bu yöntemi doğru bulmadığımı söylüyorum.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – İtiraz edebilirsiniz ama ben de Başkan olarak size müdahale etme ihtiyacını hissediyorum.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Ama buna hakkınız yok ki Sayın Başkan! (Gürültüler)

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Başkan olarak hakkım var; İç Tüzük'ü açın, okuyun, Başkan olarak hakkım var.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – İşte bu da zaten demokrasinin zavallı hâlini gösteriyor. Böyle bir şey olabilir mi?

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kifayetimizakere derim, keserim...

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Böyle bir şey olabilir mi?

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – ...ondan sonra oylamaya da sunabilirim yani.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Kesin o zaman.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Yok. Sayın Kemalbay, siz de...

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Sayın Başkan, bir sözünü bitirsin.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Benim sesimi kesin o zaman, ben konuşmayayım o zaman.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Konuşmayın, o sizin takdiriniz.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Konuşmayayım, öyle mi? Yani ben burada bir halkı temsil ediyorum, siz, bana Başkanlık statüsüyle müdahale edemezsiniz.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Siz bence, Grup Başkan Vekilinizle önce bir konuşup tekrar bir gelin, ona bir danışın.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Grup Başkan Vekilimizin...

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – “Parmaktokrasi” kelimesini de ona bir telaffuz edin lütfen.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Bakın, ben “parmaktokrasi”yi burada ilk kez ifade etmiyorum, Genel kurulda da ifade ettim ve Genel Kurulda kanunlar oylanırken olan tabloyu ifade ettim.

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) – Neyle oylayacağız? Neyle oy kullanacağız? Ayaktokrasi mi?

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Ali Bey...

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Demokrasi sadece sandık değildir ve demokrasi, sadece oylamayla da olmaz. Demokrasi, ancak bu meselelerin halk arasında tartışılmasıyla, kamuoyunda tartışılmasıyla, olgunlaşmasıyla olur.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) – Bu konuda konuşacak siz misiniz?

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Söz vermeden kimse konuşmasın lütfen.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Siz insanların demokratik haklarını, bir basın açıklaması hakkını bile kullanamaz hâle getirmişsiniz sokakta, burada da bizim sesimizi kesmeye çalışıyorsunuz; buna da “demokrasi” diyorsunuz. Elbette ki bu demokrasi değil. Bu, ancak olsa olsa parmaktokrasi olur.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Buyurun devam edin.

Konuyla ilgili olarak görüşlerinizi dinlemeye devam edebiliriz. Bittiyse başkasına söz vereceğim.

Buyurun.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Sonuç olarak, ben, bu yasa yapma yöntemine, tekniğine itiraz ettiğimi söylüyorum.

Libya’daki anlaşma yapılan tarafın temsiliyetiyle ilgili olarak ciddi bir sorun olduğunu ve... Türkiye, bu şekilde Libya’nın iç sorunlarına da, aynen, Suriye’de nasıl ki Suriye savaşına, çatışmasına müdahil olmuştur ve IŞİD ve onun uzantısı unsurlarla birlikte, emperyalist güçlerin bölgede yaptığı paylaşım savaşımının içerisine bir şekilde girdiyse Libya’da da aynı şekilde davranma eğilimleri ortada görülmektedir. Bu da Türkiye’nin savaş politikalarına kendisi angaje etmesi anlamına gelmektedir.

Bu sebepten dolayı da ben hem kamuoyunda tartışılmamışından olmasından kaynaklı olarak hem de bu gerekçelerle burada itirazımı söylemek istiyorum.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

Sayın Şahin, buyurun.

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Öncelikle bu mutabakatın Komisyonumuzda da bir mutabakatla geçmiş olmasından dolayı memnuniyetimi ifade edecektim ama biraz işin tadı kaçtı maalesef ama ben o konuya girmeyeceğim.

İçimizde de işte böyle Fransız aksanıyla birtakım eleştiriler dinlemek Komisyonumuzun bir talihsizliği olsa gerek. Macron diliyle, Fransa diliyle Türkiye’nin menfaatlerine yaklaşım, bizim yaşadığımız bu dönemde son derece bir bahtsızlık, talihsizlik olsa gerek diye düşünüyorum.

Ben, Türkiye'yi 780 bin kilometrekare içerisine –etrafında birtakım kuşatmalarla, özellikle terör kuşatmalarıyla- kendi içerisine hapsedme çabalarını bu şekilde mutabakatlarla aşma gayretini, çabasını ortaya koyan, beceresini ortaya koyan özellikle Dışişlerine teşekkürlerimi ve tebriklerimi sunuyorum.

Akdeniz, önümüzdeki dönemde jeopolitik anlamda, jeostratejik anlamda son derece önem arz edecek bir coğrafya hâline dönüşüyor. Mutabakatın sadece ülkemizin ve bölge halklarının menfaatlerini ortak çerçevede gözetiyor olmasının ötesinde, hemen Suriye'de YPG'yle, PKK'yla gerçekleşen kuşatmanın bir örneğini de Akdeniz'de görüyorduk, bazı ülkelerin Akdeniz üzerinden Türkiye'yi kuşatması söz konusuydu. Bu mutabakat, aynı zamanda o kuşatmayı da ortadan kaldıran, o kuşatmaları da akamete uğratan bir mutabakat olması bakımından da son derece önem ve değer arz ediyor diye düşünüyorum ve ülkemiz için, Akdeniz için ve Libya için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Yıldız, buyurun.

AHMET YILDIZ (Denizli) – Teşekkürler Başkanım.

Sayın Başkanım, şimdi, iki sorum var, bir de yorumum olacak.

Büyükelçi Çağatay Erciyes'in bir ifadesinden bir tereddüde düştüm biraz. Mutabakat Muhtırası yürürlüğe girdiği ve Birleşmiş Milletlere tescil ettirildiği takdirde, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge otomatik olarak yürürlüğe mi girecek yoksa bunun için ayrı bir ilan mı gerekiyor? Yürürlüğe giriş bakımından ikisi arasında bir fark var mı?

İkinci konu, tabii, bu, aslında, bana göre de gecikmiş bir şey; vaktiyle Mısır'la yapabilmeliydik, yapamadık. Ben de Kahire'ye Büyükelçi olarak atandığımda gitmek üzereyken bana söylenen konulardan biri de buydu yani Yunanistan'la, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'yle yapılmış olan anlaşmadan feragat ederek bizimle bir anlaşma yapılması, dolayısıyla Mısır'ın en azından 10 bin kilometrekare falan kazançlı çıkacağı yönünde... Fakat düzelmedi. Şimdi, bu, tamamen Kıbrıs konusuyla mı bağlantılı? Çünkü Mübarek dönemi var, Mursi dönemi var, şimdiki dönem var, hiçbirisinde düzelmedi. Bu, Mısır'ın Kıbrıs konusundaki bize muhalif tutumuyla mı bağlantılı yoksa başka bir güdü mü var arkasında, onu da merak ediyorum. Ya da biz ümidi kestik mi Mısır'dan bu konuda? Eğer ümit kesilmediyse mutlaka onun üzerinde tekrar durmak lazım. Neticede, Mısır orada; o da kıyı bakımından bayağı belirleyici bir ülke.

Üçüncü konu, bir an önce yürürlüğe girmesinde fayda var. Aydın Bey'in söylediği tartışmaları ben de Arap televizyonlarından falan izliyorum ama bence geçersiz yani bu imza yetkisi ve onaylama yetkisi konusunda... Çünkü ben devlet başkanlarının da bulunduğu birçok Libya toplantısına katıldım, hiç kimseden Sarac Hükümetinin, Mutabakat Hükümetinin meşruiyetini sorgulayan bir şey duymadım. Bu toplantılarda Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri vardı, Merkel vardı, Gentiloni vardı, Sisi vardı, hepsi vardı. Ayrıca, Sarac Temsilciler Meclisinden geldi bu Ulusal Mutabakat Hükümetine. Temsilciler Meclisi üyesiydi, bir uzlaşımın sonucu olarak, öbür tarafın da kabulüyle buraya geldi. Tabii, öbür tarafın bazı kişisel çıkarları, bazı dar yaklaşımları nedeniyle sonra ilişkileri bozuldu ama meşruiyeti konusunda, ülkeyi temsili konusunda ne Birleşmiş Milletlerde ne diğer ülkelerde bugüne kadar bir sorgulama ben görmedim. Dolayısıyla, karşı tarafın sorgulamalarına bizim katılmamız veya onların arkasına sığınılması hiç doğru bir yaklaşım değil. Bir an önce onların da onayını teşvik edip yürürlüğe koymakta fayda var diye düşünüyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Koç, buyurun.

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Sayın Kıran'a, özellikle de Sayın Çağatay Erciyes'e hem dünkü hem bugünkü açıklamaları için teşekkür ediyorum.

Olaya siyasi değerlendirme yaparak başlamak isterdim ama öncelikle Türkiye için geç kalmış bir konunun, bu diplomatik alanda belki de şu anda en haklı olabileceğimiz konuda çok gecikmiş bir adımı olarak görüyorum bu mutabakat muhtırası metnini.

Tabii, Libya'yla ilişkiler bakımından rezervlerimiz var. Libya'nın Kaddafi sonrasındaki iç dengeleri bakımından değerlendirmelerimiz var, siyasi mülahazalarımız var, Trablus'taki yapıyla Hafter güçleri arasındaki süregelen iç çatışmanın boyutları konusunda Türkiye'nin tutumu konusunda görüşlerimiz var. Bundan bağımsız olarak da tabii dış politikanın genel eksenini, aksı bakımından değerlendirmelerimiz var ama bu mutabakat muhtırası anlaşmasını bütün bunlardan bağımsız olarak "ama"sız "fakat"sız değerlendirmek istiyoruz.

"Geç kalmış." dedim çünkü 2002'de Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve Yunanistan ikili olarak -Sayın Büyükelçinin de belirttiği gibi ve bildiğimiz gibi- bölgedeki ülkelerle üçlü anlaşmalar yaparak Türkiye'yi hem Doğu Akdeniz'de hem ekonomik alanda hem siyasi alanda izole etme bakımından oldukça ciddi atımlar attılar. Şimdi, bakalım, geleneksel olarak özeleştirme yapmak Türkiye'de pek siyasetin gündeminde değildir geleneksel olarak ama özeleştirme yapmak da bir erdemdir. 2002'de bu adımlar atılırken biz "Çözumsuzlük çözüm değildir." diyerek Rauf Denktaş'ı neredeyse hain ilan etme dönemindeydik, hatırlarsınız. 2004 Nisanında Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Kıbrıs'ı temsilen Avrupa Birliği'ne üye kabul edilmesini yanlış politikalarımızla seyrettik ve ondan sonra, karşımızdaki bölge ülkeleriyle olan üçlü Türkiye'yi izole etme çabalarına bu sefer Avrupa Birliği ülkelerinin emperyalist temeldeki şirketlerinin talepleriyle koca bir AB devri de katılmaya başladı. İtalya başta olmak üzere; İtalya, Fransa ve bu ülkeler de Doğu Akdeniz'de şirketleri aracılığıyla veya uluslararası konsorsiyumlar bu üçlü ilişkilerle devreye girdiler. Nitekim, dün Sayın Erciyes söyledi, 7'nci bölgeydi galiba, Türkiye'nin o bölgede bir arama sondaj faaliyetine başlamasıyla iki uluslararası şirket oradaki faaliyetlerine son verdi, geri çekildi.

Yani sıkıntılı bir süreç, onun için Libya'nın... Bakın, bir kere daha tekrar ediyorum -dün Sayın Çeviköz bizim grubumuz adına da görüşlerimizi özetledi, tutanaklarda var- bunu iktidar partisinin izlediği yanlış dış politikadan bağımsız... Sayın Yıldız söyledi -araya parantez açarak söylüyorum- mesela "Bunun çok daha öncesinde Mısır'la böyle bir girişim için altyapılarını yapmak zorundaydık, gecikmiş bir şey." dedi. E, Mısır'a bakıyorsunuz, bugün büyükelçimiz yok ve tamir edilebilecek noktadan çok daha öteye götürüyoruz ilişkilerimizi. Ne açıdan? Baktığımız zaman diplomatik siyasi gerçekçilik dışında, sadece iktidar partisinin kendi dünya görüşünün ülkenin dış politikasına damga vurması adına bu yanlış yapıyoruz. Bunları söylemek zorundayız değerli arkadaşlar. Yani Mısır hem Akdeniz'e olan kıyısı bakımından -konuyla ilgili olduğu için söylüyorum- hem coğrafi konumu bakımından, stratejik konumu bakımından hem uluslararası ilişkilerdeki bölgesel ağırlığı bakımından hem kültürel bakımdan hem inanç bakımından hem tarihî bakımdan önemli bir ülke bizim için ve biz, Türkiye'nin geneli ulusal çıkarları boyutunda bakmıyoruz Mısır politikasına, sadece mevcut, iktidardaki siyasi partinin kendi düşünceleri bakımından ülkenin dış politikasını Mısır konusunda ayarlamaya çalışıyoruz; bizce yanlıştır. Görüşünüzü savunun ama orada koca bir Mısır var, bu Mısır'la niye diplomatik ilişki kurmak için bir gayret içinde değiliz, tamir etmek için bir gayret içinde değiliz? Ondan sonra Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve Yunanistan ikilisi ile bölge ülkeleri -başta Mısır'ı saydık, hadi Ürdün'ü, İsrail'i saymıyoruz- Mısır'la bu ilişkiler yapılıyor ve koca, haklı olabileceğimiz, deniz hukuku bakımından da -her ne kadar taraf değiliz ama- kıta sahanlığı bakımından da münhasır ekonomik bölge kavramları bakımından da -dünkü Meis Adası aklıma geliyor- 12 kilometrekarelik küçücük bir adadan koca bir kıta

sahaneliği çıkararak Yunanistan'ın tezine karşı Doğu Akdeniz'de kilometrelerce sahili olan Türkiye'nin tezini savunma noktasında zaafa düşüyoruz. Haklı olabileceğimiz bir noktada yalnız kalıyoruz bttn dünyada ve diğer noktalardan Türkiye'ye dönük eleştiriler ve bir cümle özetliyor onu, ekonomik ve siyasi olarak Türkiye'yi izole etme gayretlerine bir sürü siyasi aktör katılıyor.

Şimdi, bir boyutu daha var. Bir defa, buna "ama"sız "fakat"sız katılıyor, bunları söylüyoruz ama bunun gecikmiş bir adım olduğunu, bunun onaylanması gerektiğini ifade ediyoruz.

Sayın Kemalbay, ben 2002'den beri Parlatomentodayım, Grup Başkan Vekilliği de yaptım beş yıl, uzunca bir süre. Zaman zaman yirmi dört saati beklemeden acil hususlar gerekli İ Tüzük hükümlerinden geçilerek Genel Kurula indirilebiliyor. Btce kanunu görüşmeleri, peşinden gelebilecek olan bir tatil, yılbaşının eklenmesi... "Yıllarca gecikmiş olan bir konu on beş günde mi tamir edilecek?" sorusu parantez içinde kalmak şartıyla ne alınmasında bir sakınca yok gibi gzyoruz yani bunu makul karşılamak lazım. Diğer konularda bu alışkanlık hâline getirilirse tabii ki bir sıkıntı oluşturur ama bizim Komisyonumuzda ilk defa oluyor bu. Bir aciliyet var, bu aciliyeti önümüzdeki takvim de anlatılınca anlaşılabilir görmek gerekiyor benim düşüncem.

Onun için -Genel Kurulda da ifade edeceğiz- Libya'yla bir paralel güvenlik anlaşması da söz konusuydu Sayın Kıran. Benim sormak istediğim bir soru var, çok açık. Burada, bu, Libya'daki Trablus Hükümetinin bu güvenlik anlaşmasını da bu mutabakat muhtırasına paralel, eş zamanlı onaylama ya da "Bu güvenlik anlaşması da olursa biz buna Başkanlık imzasını atarız ya da onaylarız." tarzında bir karşı nerisi var mı? Bu, bu dosyanın altında duruyor. Bunu bilmek istiyorum, ne kadarını açıklayabilirsiniz bilmiyorum. Çünkü güvenlik anlaşması Türkiye'ye ek sıkıntılar getirebilecek bir husustur, orada Kemalbay'ın görüşlerine katılıyorum çünkü neden? Bu da Türkiye'nin çıkarları bakımından. Çünkü Libya'nın bugünkü i çatışmasında konu olan taraflar ve Türkiye'nin her ne kadar Birleşmiş Milletler şu anda Trablus'taki yapıyı tanıdıysa da daha sonrasında devreye girebilecek olan Suriye bağlantılı ya da diğer bağlantılı birtakım grupların o bölgeye intikali, Mısır- Suudi Arabistan-Birleşik Arap Emirlikleri üçgeninin taraf tutması, Avrupa Birliğinin tekrar devreye girmesi yani Türkiye'yi tekrar Suriye gibi bir çıkmazın içine itebilir mi Libya'da? Orada kuşkularımız var. Türkiye Suriye'de çok fatura ödüyor, hem ekonomik olarak ödüyor hem güvenlik bakımından ödüyor. Yani ek bir külfet çıkmazın ülkemize, Türkiye'mize; bizim sıkıntımız o. Bu güvenlik aşamasının bu mutabakat muhtırası metniyle eş zamanlılığı var mı? Bunu öğrenmek istiyorum.

Libya'yla ilgili görüşlerimizi de ifade edeceğiz ama bu anlaşmanın gecikmiş bir anlaşma olduğu ve "ama"sız "fakat"sız, Türkiye'nin ulusal çıkarları bakımından bu anlaşmanın Cumhuriyet Halk Partisi tarafından aşağıda onaylanacağını ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ediyorum.

Sayın Salıcı, buyurun.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) – Sayın Başkan, dünkü bilgilendirme geniş bir bilgilendirmemiş. Öncelikle Dışışleri Bakanlığı, Komisyonu geniş bir şekilde bilgilendirdiği için, çok alışık olduğumuz bir durum olmadığı için teşekkürü hak ediyor. Alışık olduğumuz bir durum olsaydı rutin olurdu, biz yine teşekkür ederdik ama alışık olmadığımız bir durum.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Salıcı, daha sık gelerseniz alışık olduğunuz durumlar olabilir.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) – Efendim, parti işleri müsaade ederse daha sık geleceğim.

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) – En zor görevde ama, en çok başı ağrıyanlardan, örgütlerden sorumlu.

OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) – Yoksa Dışişleri Komisyonuna katılıyor olmaktan ben büyük bir keyif alıyorum ama her zaman fırsat olmuyor maalesef.

Şimdi, öncelikle şunu söyleyeyim: Komisyonla eleştirileri ortaya koymak Genel Kuruldan çok daha önemli çünkü burası bu işin mutfağı. Dolayısıyla burada eleştirileri açık bir şekilde ortaya koyabilmeliyiz ki her ne kadar bizim anlaşmayı reddetme, anlaşmada düzeltme yapma gibi bir imkânımız olmasa, Komisyonun onu iade etme gibi bir imkânı olsa da burada sonuçta Türkiye’de dış politika yapım aşamasının önemli noktalarından bir tanesi Dışişleri Komisyonu. Ama üzülerek belirtmek lazım ki uzun zamandan beri Türkiye’de dış politika yapım aşamasının hiyerarşisi ya da piramidinin ne olduğu konusunda bizim kafamızda ciddi tereddütler var. Yani normal koşullar altında Parlamento Genel Kurulu da siyasi partilerle yapılan görüşmeler de -Dışişleri Komisyonu da Parlamento çerçevesi içinde- doğal olarak Dışişleri Bakanlığı da Türkiye’de dışişleri oluşturma sürecinin parçalarıdır ama bu parçalar bir süreden beri işlemiyor, en azından layıkıyla işlemiyor. Dışişleri Komisyonu, Parlamentomuzun saygın -bütün dünya parlamentolarında öyledir- komisyonlarından bir tanesidir, önemli bir işlevi vardır ama mesela şöyle bir şey yaşardık biz eskiden: Siyasi parti liderleriyle görüşen bir Cumhurbaşkanı olurdu, Millî Güvenlik Kurulunda da konuşulurdu dış politika, Dışişleri bakanı dönem dönem siyasi parti liderlerini ziyaret ederdi, onlarla görüş alışverişinde bulunurdu çünkü ortak çıkarlara dayanan ulusal bir dış politika anlayışı hâkim olurdu. Bunun örneklerinden bir tanesi Avrupa Birliğidir. Sayın Menderes zamanında anlaşma hazırlığı yapılmıştır, Sayın İnönü zamanında 1963’te anlaşmaya imza atılmıştır ve o gün bugündür bizim siyasi geleneğimiz Avrupa Birliği konusunda mutabakat sağlanan nokta neyse o noktanın arkasında durur. Örnek, Türkiye’de Kıbrıs meselesinde Türkiye’nin çıkarları noktasında ciddi bir tartışma yoktur çünkü o da o dönemin siyasi partileri arasında ve daha sonraki süreçlerde de mutabakatla götürülmüş noktalardan bir tanesidir. Ama ne yazık ki şu andaki iktidar döneminde ortaya çıkan, örneğin Suriye politikasında biz çok başka tezler savunur durumdayız, Suriye politikasıyla ilgili de siyasi parti liderleriyle görüşen, onlarla temas kuran bir anlayış hiçbir zaman söz konusu olmadı.

Libya’yla ilgili az önce Sayın Koç’un ifade ettiği bazı noktalara yönelik vurgu yapıyor olmamızın nedeni de Libya’nın başımıza yarın öbür gün başka bir Suriye olarak dönmemesi içindir. Orada bir iç çatışma var, taraflar var, Birleşmiş Milletler tarafından kabul gören bir hükümet var, bir de Birleşmiş Milletler tarafından kabul görmeyen ama işte, dönemin ruhuna uygun bir şekilde vekâlet savaşlarının bir parçası olarak orada mücadele veren Hafter güçleri var. İki anlaşmanın birlikte yapılmış olması doğal olarak bizde az önce Sayın Haluk Koç’un tam da anlamıyla vurguladığı şüpheleri ortaya çıkarıyor. Onun için bu konu önemli, bunun vurgulanmasına ihtiyaç var, ortaya konmasına ihtiyaç var yani bir eş zamanlılık var mı yok mu, bunun ortaya konmasına ihtiyaç var.

Bir diğeri, dış politika yapım aşamasının ciddi şekilde gözden geçirilmesine ihtiyaç var. Yani eğer biz şöyle bir durumda olacaksak: Türkiye’de iç politikada doğal olarak biz eleştirilerimizi dile getiriyoruz, iktidar da kendi görüşlerini ortaya koyuyor ama “dış politika” dediğimiz şey iktidar ve muhalefetin duruşundan bağımsız bir şekilde hepimizi bağlayan bir iş; bu ülkenin Silahlı Kuvvetlerini de, bu ülkenin ana çıkarlarını da, ulusal çıkarlarını da ortaya koyan bir iş. Dolayısıyla burada bir görüşme trafiğinin, farklı görüşleri almanın Türkiye’nin dış politikada daha az hata yapmasına, mümkünse hatasız bir dış politika yürütmesine ciddi katkısı var. Örnek, baştan beri Dışişleri Bakanlığımız eliyle iktidarın yürütmüş olduğu Suriye politikasının tam tersi bir noktada durduk biz, bugün sevinerek görüyoruz ki bizim durduğumuz noktaya doğru yaklaşıyorsunuz. E, ne oldu, Türkiye bundan ne kazandı, toplamda ne kazandı? Hiçbir şey kazanmadık. İktidarın vermiş olduğu rakamlarla 40 milyar dolara yakın bir

harcama yapıldı, askerlerimiz hayatını kaybetti, siviller hayatını kaybetti, 4 milyona yakın mülteci şu anda Türkiye’de bütün şehirlerimizde aramızda yaşıyor ama bu konularda daha önce yapılan uyarılar dikkate alınmış olsaydı belki iş bu aşamaya gelmeyecekti. Bu da bize büyük bir mutluluk verecekti çünkü amacımız, Türkiye’nin çıkarlarının doğru bir şekilde savunulabiliyor olması ve bizim toplumsal barışımızda, huzurumuzda olumsuz bir durumun ortaya çıkmasıdır.

Şimdi, Sayın Koç ifade ettiği için ben bütün detaylarıyla söyleme ihtiyacı duymuyorum, Doğu Akdeniz’de bizim gördüğümüz ve eleştirdiğimiz bir sıkışmışlık söz konusuydu. Bu anlaşma bu sıkışmışlığı aşma yönünde önemli bir aşama mıdır? Evet, aşamadır. Gecikmiş midir? Çok gecikmiştir. Anlaşmayı olumlu bulmakla birlikte, anlaşmaya “evet” diyecek olmakla birlikte, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak, Rum ve Yunanistan ikilisinin yanlarına başka bir partner ülke olarak yapmış oldukları üçlü anlaşmaların bu kadar artmasında Türkiye’nin Doğu Akdeniz’de ve Orta Doğu’da izlemiş olduğu yanlış politikaların da etkisi olduğu kanaatindeyiz. Örneğin bizim Mısır’da büyükelçimiz yok, biz Mısır’la görüşmüyoruz. Doğu Akdeniz’deki doğal gaz yataklarıyla ilgili ana aktörlerden bir tanesi Mısır, bir diğeri İsrail, İsrail’de de büyükelçimiz yok, İsrail’le de normal bir ilişki süreci yürütmüyoruz. Şu anda, Libya’da çatışan taraflardan Birleşmiş Milletlerin tanıdığı tarafla anlaşma yapıyor olmaktan dolayı Birleşmiş Milletlerin bu anlaşmayı onaylayacağını, kabul edeceğini, kayıtlarına işleyeceğini söylüyoruz ama Suriye’de Birleşmiş Milletlerin kabul etmiş olduğu tarafla hâlâ görüşmüyoruz. Dış politikamızla ilgili temel çelişkilerimiz var, temel sorunlarımız var. Bu temel sorunların giderilebiliyor olması için bizim daha geniş çerçeve içinde konuşan, siyasi partilerin de elini taşın altına koyduğu, onlardan sorumluluk almalarını isteyen bir anlayışa ihtiyaç var; bunun olması gerektiğini düşünüyoruz.

Bu anlaşmanın bir aciliyeti var mı? Evet, bu anlaşmanın bir aciliyeti var. Bu anlaşmanın hızlı bir şekilde Komisyondan geçmesinde Türkiye’nin çıkarları var mı? Türkiye’nin çıkarları var. Ama Hükümetin işine geldiği zaman millî birlikten bahsedip işine geldiği zaman da Fransız aksanıyla konuşma laflarını telaffuz ediyor olmasından da, duyuyor olmaktan da mutluluk duymuyoruz; onu ifade edeyim.

Şu anda burada bulunan siyasi parti temsilcilerinin tamamı seçim dönemlerinde de seçim dönemlerinin dışında da ağır hakaret içeren cümlelerle kamuoyu önünde mahkûm edilmeye çalışıldı; şu anda burada temsil edilen bütün siyasi parti grupları, iktidar partisi hariç, işin müsebbibi olduğu için onlar hariç. Şimdi, bu, doğru bir şey değil, bu, doğru bir yaklaşım değil ne Türkiye’nin iç siyaseti açısından doğru bir yaklaşım ne de ulusal çıkarlarımız söz konusu olduğunda “Hadi gelin birlik ve beraberlik içinde olalım.” diye konuşulduğu zaman doğru bir yaklaşım.

Komisyonunda bütün siyasi parti temsilcileri, Komisyon üyeleri görüşlerini dile getirebilir mi? Evet, getirebilir. Kendi üsluplarınca dile getirebilir mi? Evet, kendi üsluplarınca dile getirebilir. Farklı üsluplarda olduğumuz için ya da Türkiye’nin çıkarlarını farklı yerlerde gördüğümüz için farklı siyasi partilerin üyesi zaten. Siyasi partiler yoksa “demokrasi” diye bir şeyden bahsetmek çok mümkün değil. Dolayısıyla konuşma hakkıyla ilgili bir tartışmanın Dışişleri Komisyonu gibi kendi gelenekleri oluşmuş bir yerde tartışılıyor olması da hoş bir yaklaşım değil.

Mısır önemli. Mısır kıyı uzunluğu anlamında önemli ki bizim Doğu Akdeniz’deki temel tezlerimizden bir tanesi bu. Mısır’la Türkiye’nin ilişki geliştirmesi için, şu anda Türkiye’yi yöneten Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarıyla Mısır’daki yönetim arasında ciddi sorunlar var ama bu sorunlar Türkiye Cumhuriyeti’nin çıkarlarıyla ne kadar örtüşüyor? Bu konu tartışmalı, en azından bizim açımızdan tartışmalı. Mısır’da büyükelçimiz olsaydı, biz Mısır’la iyi ilişkiler geliştiriyor olsaydık bizim Doğu Akdeniz’deki tezlerimize Mısır’ın desteği daha farklı bir noktada olur muydu? Olabilirdi. Şu anda Doğu Akdeniz’de doğal gaz rezervleri anlamında teyit edilmiş bilgiye sahip olduğumuz birkaç ülke var.

Bir tanesi İsrail, en büyüğü Mısır, bir de Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin bulunduğunu söylediği bazı rakamlar var ama onun dışında kanıtlanmış herhangi bir rezerv yok; bizim bu 3 ülkeyle de temasımız yok. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ni anlıyoruz, o, geleneksel ve tarihsel kaynaklara dayanan bir şey ama İsrail'le de Mısır'la da yani doğal gaz elde etmiş, kaynaklarını ispatlamış ve hatta satmaya başlamış bazı ülkelerle hiçbir temasımız olmadan biz kendi yalnızlığımızı aşacak bir anlaşma yapma noktasında olduğumuz için anlaşmaya olumlu bakıyoruz. Ama "Neden yalnızlaştık?" sorusunu sordüğümüz zaman onun daha derinde izleri var ve Hükûmetin şu ana kadar Doğu Akdeniz'de yürütmüş olduğu siyasetin biz doğru olmadığını kanaatindeyiz.

Bu anlaşmaya "evet" diyeceğiz, bu anlaşmanın hızlı bir şekilde geçmesi gerektiğini de düşünüyoruz. Dışişleri Bakanlığımızın ortaya koymuş olduğu Türkiye'nin uluslararası hukuka dayanan tezlerinin doğru olduğu kanaatindeyiz. İşte Meis Adası'yla ilgili de, adaların kıta sahanlığı meselesiyle ilgili de, geçmişte uluslararası mahkemelerde de, Birleşmiş Milletlerin vermiş olduğu kararlarda da bu tezlerin haklılığını ortaya koyacak işaretler olduğunu da biliyoruz, görüyoruz. Ama bu, bizim gerek Doğu Akdeniz'le ilgili gerekse de Orta Doğu'yla ilgili izlemiş olduğumuz yanlış siyaseti dile getirmeyeceğimiz ya da bunu vurgulamayacağımız anlamına gelmiyor.

Şu ana kadar sorulmuş olan, ifade edilen sorulara katılmakla birlikte bir tek soru da ben sorayım: Yanlış hatırlamıyorsam dün ya da evvelki gün Yunanistan'da siyasetçilerden birisinin Türkiye'nin doğal gaz bulduğuna dair bir iddiası oldu. Kendi iç siyasetini yönlendirmeye çalışan bir şey olabilir, bir soru da olabilir ama böyle bir durum gerçek midir, değil midir? Bizim orada sondaj gemilerimiz var, sismik araştırmalar da yapıyor, dolayısıyla bununla ilgili herhangi bir gelişme var mıdır, onu da sormak isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

Sayın Özdemir, buyurun.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Tekrar teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, çok saygıdeğer Komisyon üyeleri, Sayın Bakan Yardımcımız, Sayın Büyükelçimiz; tabii, dün ve bugün, üst üste 2 defa, son derece teknik detayları da içeren, siyasi gündemi de içeren, aynı zamanda olayın ekonomisine de belli boyutlarda giren sunumlar, Dışişleri Komisyonu açısından, bütün siyasi parti grupları açısından, bugün Mecliste görülecek bu mutabakat muhtırasıyla alakalı konuyla ilgili gerçekten besleyici oldu. Bu anlamda, tekraren, yeri gelmişken Dışişleri Bakanlığımıza teşekkür etmek istiyorum.

Tabii, Doğu Akdeniz'de yaşanan gelişmeler, olayın seyri ve serüveni özellikle 19'uncu yüzyıla kadar dayanıyor. Yani o tarihte Mısır'ın elimizden çıkması, peşi sıra Girit ve yaşadığımız diğer ağır bilançolar, tarihî bilançolar Doğu Akdeniz'in siyasetinde çok ciddi değişikliklere sebebiyet verdi. En nihayetinde, neticesinde, günümüze kadar gelen süreç içerisinde, belki, 1960 yılında var olan, Kıbrıs'la alakalı Anayasa ve 74'te yaptığımız Barış Harekâtı sonrasında bugünlere kadar gelen bir süreç yaşıyoruz. Dolayısıyla yeni bir dönemin daha içerisinde olduğunu düşünüyorum ben şahsen. Yani tarih bugünleri yazarken -5 Aralık 2019 tarihini de- burada hem anlaşmanın imzalanması ve akabinde bizim Meclisimizden geçmesi, akabinde de bunu Libya Devlet Konseyinin kabul etmesi ve Birleşmiş Milletlere sunulmasıyla beraber Doğu Akdeniz'deki jeopolitiğin de değişebileceğini şimdiden öngörmek lazım.

Evet, Mısır'la alakalı eleştirilere hak verebiliriz. Mısır'la alakalı, Türkiye, gündemi daha sağlıklı bir zeminde yürütebilirdi ama bunu söylerken Yunanistan'ın ve Güney Kıbrıs'ın, hatta İsrail'in de Doğu Akdeniz'de Türkiye'nin egemenlik haklarına kastettiğini de ifade etmek lazım yani böylesi bir gündemle de ne yazık ki Türkiye karşı karşıya kalmıştı. Dolayısıyla biz Doğu Akdeniz'de bir mücadele verirken egemenlik haklarımızı korumak istiyoruz. Bu egemenlik haklarımızı korurken de bunu uluslararası hukuka uygun, meşru olan değer ve makamlarla beraber yapmanın anlam ve önemi vardır. Libya'da da şu anda Birleşmiş Milletlerin tanıdığı bir meşru hükümet söz konusu. Bu hükümetle beraber varılan mutabakat muhtırası, şimdilik bizim Doğu Akdeniz'deki belki Batı sınırlarımızı tayin edecek olsa da -dün ben o soruyu yöneltmiştim Sayın Büyükelçiye- ilerleyen süreçte, bu anlamda, uluslararası hukukun işleyen mekanizmaları ve bu anlaşmanın sağlıklı bir zemine oturduğunu gören Doğu Akdeniz'e kıyası olan diğer taraf ülkeler nazarında da hakikaten yeni bir gündemi yaratması potansiyelini taşıyor, ki bu kaçınılmaz. Burada da ülkemizin siyasi ağırlığını pek tabii o noktada da oturtması lazım.

Tabii, bazı konularda birlik ve beraberlik içerisinde olalım diye bir çağrı beklemeden, bunu millî bir ödev olarak kabul edip durmamız gereken yerde durmayı da bilmemiz lazım. Bu anlamda, Milliyetçi Hareket Partisinin de mutabakat muhtırasına sonuna kadar destek verdiğini ifade etmek istiyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum. Sağ olun.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sayın Kıran, buyurun.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Sayın Başkan, benim de sözüm vardı.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Sorulara cevap verilecek.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Benim de bir açıklama yapmam lazım.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Oraya söz veriyorum, sonra bakacağız.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Son derece yapıcı yorumlar ve eleştiriler bu anlaşmanın uygulanması sürecinde de ciddi katkılar sağlayacaktır.

Öncelikle Aydın Bey'in bazı soruları olmuştu. Ben tekraren vurgulamak istiyorum: Tabii ki Libya siyasi bildirisinde, siyasi anlaşmasında 8'inci maddeye atf yapmıştı Aydın Bey. 8'inci maddede iki kavram geçiyor "agreement" ve "convention" dediğimiz. Bu, mutabakat muhtırası olarak kayda geçirilmiş bir anlaşma olduğu için, Libya'nın kendi iç hukuk yollarında, biz, Ulusal Mutabakat Hükümeti Başkanının ifadesine ve muhataplarımıza bu noktada kendi iç hukuk yollarıyla ilgili güvenmek durumundayız ve bu mutabakat muhtırasının Başkanlık Konseyinin onayıyla tescil edileceği, onay süreci için yeterli olacağı bize bildirilmiştir. Buna itibar ediyoruz ve Libya mevzuatında, Libya hukukunda buna aykırı da bir durum biz görmedik, tespit etmedik açıkçası.

"Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi"ne taraf değiliz, neden atf yapıyoruz?" şeklinde...

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Biz "anlaşma" diyoruz.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – "Mutabakat muhtırası" diyoruz.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Gerekçede "anlaşma" kelimesi geçiyor.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Ama başlık "mutabakat muhtırası..."

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Karşılıklı konuşmayalım lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – “Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi’ne taraf değiliz, neden atıf yapıyoruz?” şeklinde Aydın Bey’in yine sorusu olmuştu. Evet, taraf değiliz, bir dönem taraf olduk, çekince duyduğumuz bir iki maddesi olmuştu ama şunu kabul etmek gerekir ki uluslararası hukukun en temel belgelerinden biri, deniz hukuku alanında Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi ve buna taraf olmayan ülkelerin de saygı duyduğu, kabul ettiği en temel deniz hukuku belgesi. Bu yüzden Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi’ne atıf yapıyoruz.

Kıbrıs Türkleri... Çağatay Bey’in sunumuna atıfla sanırım söylediniz ama sunumda...

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Gerekçede geçiyor.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI YAVUZ SELİM KIRAN – Yani “Kıbrıs Türkleri”nden kastımız tabii ki Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti. Bunu herkes biliyor, kabul ediyor. Özel bir tercih olmadığını burada özellikle ifade etmek isterim.

Ahmet Bey’in, Haluk Hocamın benzer soruları olmuştu Mısır’la ilişkiler konusunda; keza, Oğuz Kaan Bey’in yine birtakım yorumları oldu, tespitleri oldu. Ahmet Bey “Bildirim yeterli olacak mı?” dedi. Aydın Bey’in -yine bununla bağlantılı olarak- anlaşmanın gerekçesinin son cümlesinde “kayda geçirilebilecektir” ifadesinin neden kullanıldığına yönelik bir sorusu olmuştu. Esasen, Birleşmiş Milletler, atıf yaptığımız ilgili maddede de bildirim kayda geçirileceğini söylüyor, bizim bildirimimiz aslında kayda geçirilecek. “Kayda geçirilebilecektir.” ifadesi biraz semantik bir ifade. Kabul edildiği takdirde -o ihtimale atıf yapacak şekilde kullanıldığı için- bu mutabakat muhtırası her iki tarafta da onaylandıktan sonra bildirimimizi orada kayda geçireceğiz.

Ahmet Bey’in de “Bu bağlamdaki bildirim yeterli olacak mı?” sorusu... Evet, biz bunu Birleşmiş Milletlere bildirdikten sonra tescil edilip ilan edilecek ve bu yeterli olacak.

Haluk Hocamın yine “Güvenlik ve İşbirliği Anlaşması’nda eş zamanlılık söz konusu mu?” şeklinde bir sorusu olmuştu. Hayır, bu, bizim, ayrı mecralarda değerlendirdiğimiz bir anlaşma, Güvenlik ve Askerî İşbirliği Mutabakat Muhtırası. Esasen, 2012 yılında Libya’yla bu konuda askerî eğitim iş birliğine yönelik bir anlaşmamız da vardı. Bu hem bunun tamamlayıcısı hem de... Esasen, Libya’da biz taraflar arasında siyasi sürecin de destekçisiyiz. Dün de atıf yapmıştım, bir Berlin Süreci söz konusu. Bu Berlin Süreci’nin de aktif katılımcısıyız. Önümüzdeki dönemde Devlet Başkanları düzeyinde de bu Berlin Süreci’nin toplanması söz konusu. Bu Berlin Süreci kapsamında Libya ordusunun reformu konusu da gündemde, masada olan bir husus. Bu anlamda, Güvenlik ve Askerî İşbirliği Mutabakat Muhtırası, Deniz Yetki Sınırlandırması Anlaşması’yla paralellik arz etmeyen ancak bu anlamda Berlin Süreci kapsamında Libya ordusunun reform çalışmalarına katkı sunması düşünülen, değerlendirilen bir anlaşma. Bu noktada Libya’yla imzaladığımız mutabakat muhtırası, ikisi farklı mecralarda değerlendiriliyor.

Cevap vermediğim, Oğuz Kaan Bey’in dün bir Yunanlıya atfen, Türkiye’nin Doğu Akdeniz’de gaz bulduğuna yönelik iddialar... Dün de esasen burada ifade etmiştim. Zaman zaman buna yönelik iddialar Türkiye’yi baskı altında bırakmak için bu tarz manipülatif haberler yapılabiliyor. Şu anda bizim arama faaliyetlerimiz devam ediyor. Bu faaliyetlerde şu ana kadar böyle bir durum söz konusu değil. Bunu, biraz, Türkiye’yi baskı altında bırakmaya yönelik, Yunan medyası tarafından ve Yunanistan’daki bazı kesimler tarafından uluslararası toplum nezdinde Türkiye’ye baskı oluşturmaya yönelik çabaların bir ürünü olarak değerlendiriyoruz, değerlendirmek gerekebilir. Bu aşamada böyle bir durum söz konusu değil.

“Mısır’da, İsrail’de biz neden bu anlaşmaları yapmıyoruz?” Tabii, biz esasen şunu her fırsatta ifade ediyoruz: Güney Kıbrıs Rum Yönetimi dışında biz bölgedeki bütün aktörlerle, bütün ülkelerle deniz yetki sınırlandırması görüşmelerine, bu anlamda müzakerelere, istişarelere hazır olduğumuzu her fırsatta beyan ediyoruz. Geçmişte Mısır’la da bu yönde görüşmelerimiz oldu, İsrail’le de oldu, Lübnan’la da oldu. Gelecekte de yine bu anlamda görüşmeler devam edebilir. Şu an, evet, Mısır’da, İsrail’de büyükelçilerimiz yok ama maslahatgüzarlarımız var. Büyükelçinin olmaması orada birtakım temasların yapılmadığı anlamına gelmez ama siyasi birtakım gelişmelerin, Türkiye’nin dışında cereyan eden gelişmelerin faturasının da salt Türkiye’ye kesilmesi ne kadar adildir, tabii, tartışma konusu.

Biz Güney Kıbrıs Rum Yönetimi dışında bölgenin bütün ülkeleriyle bu anlamda deniz yetki alanlarımızı görüşmeye, bu anlamda Libya’yla yaptığımız mutabakat gibi... Ki Haluk Hocamın ve Oğuz Kaan Bey’in “Geç kalmış bir adım.” gibi eleştirileri oldu. Tabii, Libya’daki siyasi gelişmeler bunu geciktirmiş olabilir ama -konuşmamın başında da ifade etmişim- 2009 yılından beri biz Libya’yla bu görüşmeleri sürdürüyoruz ve sonucunda bu mutabakat muhtırası ortaya çıktı. Libya dışında diğer ülkelerde de geçmişte görüştük. İfade ettiğim gibi, şu an Türkiye’nin dışında cereyan eden gelişmelerin Türkiye’ye fatura edilmesi çok adil bir yaklaşım olmayacaktır ama tabii, oralarda büyükelçilerimizin olmaması da bu ülkelerle birtakım temasların engellenmesini mümkün kılıyor anlamında değerlendirilemez.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ediyorum.

Görüşülmekte olan kanun teklifi üzerinde dün ve bugün yapılan bilgilendirme olsun, şu ana kadar tüm gruplar adına ifade edilen görüşler olsun müzakerenin yeterli olduğu kanaatindeyim. Bu çerçevede, İç Tüzük 26...

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Başkanım, benim sözüm vardı ve ben sözümde ısrarcıyım.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Müsaade eder misiniz.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Ben de bir açıklama yapmak istiyorum Sayın Başkanım, bana atıfla bir konu gündeme getirildi.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Müsaade eder misiniz.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Aksi durumda biz buradaki uygulamayı kamuoyuyla paylaşmak durumunda kalacağız.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Bir dakika... Herkes konuşurken ben dinliyorum, beni de dinleyeceksiniz. Ben bir karar açıklıyorum burada, lütfen müdahale etmeyin.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) - Başkanım, sabahtan beri biz sizi dinliyoruz ama konuşmayı görmezden gelmeniz...

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Ben sözümü bitireyim, ondan sonra konuşursunuz.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) - Ben sözü de son anda istemedim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Bu çerçevede, İç Tüzük 26 ve 27’nci maddelerin Başkana verdiği yetkiye dayanarak kifayetimüzakere kararı almış bulunuyorum.

Bunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir ve teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Demokrasi anlayışınız bu mu Başkan?

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Başkanım, biz sözümüzde ısrarcıyız, aksi takdirde biz bunu kamuoyuyla paylaşacağız.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Dışişlerinin demokrasi anlayışı bu mu?

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerini okutuyorum...

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Çıkalım, biz bunu, yapılan bu davranışı kamuoyuyla paylaşmak üzere buradan ayrılıyoruz HDP Grubu olarak.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) - Başkanım, bizden beklediğiniz nezaketi, burada örmeye çalıştığımız tarzı kendi elinizle bozdunuz; o nedenle de ben sizi kutluyorum!

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) - Burada bizim söz hakkımızı kesmek... Sizin Başkanlık hukukunuz olduğu kadar bizim burada üyelik hukukumuz var. Bu konuyla ilgili görüşleri olduğu sürece üyelere söz vermek durumundasınız, biz bu Komisyonun asli üyeleriyiz.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Siz, önce, İç Tüzük'ün 26'ncı ve 27'nci maddelerini okuyun, sonra da Başkan Vekilinizle konuşun, ondan sonra bana ders vermeye gelin.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) - Başkanım, biz bunu kamuoyuyla paylaşmak üzere buradan ayrılıyoruz.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Millî bir meseleye verdiğiniz tavır kamuoyu çok iyi anlayacaktır.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Sizin meseleniz. Millî bir mesele böyle tartışılmaz.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Teşekkür ederim.

Burada siz daha henüz bir yıldır bu Komisyonun üyesisiniz, bu şekilde tavrınıza da müsaade etmiyorum bundan sonra.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE LİBYA DEVLETİ ULUSAL
MUTABAKAT HÜKÜMETİ ARASINDA AKDENİZ'DE DENİZ YETKİ ALANLARININ
SINIRLANDIRILMASINA İLİŞKİN MUTABAKAT MUHTIRASININ ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 27 Kasım 2019 tarihinde İstanbul'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükümeti Arasında Akdeniz'de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

AHMET HALUK KOÇ (Ankara) - 3'üncü madde hariç hepsine "evet" dedim efendim.

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışışleri Komisyonu Başkanlığına

(2/2420) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon Raporu hakkında Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey, Gaziantep Milletvekili Ali Şahin, İstanbul Milletvekili Ahmet Berat Çonkar'ın özel sözcüler olarak atanmasını teklif ederim.

Volkan Bozkır

İstanbul

Dışışleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN VOLKAN BOZKIR – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz şayet varsa bugün saat 12.45'e kadar muhalefet şerhlerini Komisyonumuza iletmelerini istirham ediyorum.

Sizler tarafından gündeme getirilecek ilave bir husus yoksa Dışışleri Komisyonunun 27'nci Yasama Dönemi Üçüncü Yasama Yılı 6'ncı toplantısını kapatıyorum; Komisyon üyelerimize, Dışışleri Bakanlığımızın temsilcilerine iki gündür gösterdikleri yakın çalışma, son derece yararlı bilgiler ve katkılarından teşekkür ediyorum, hayırlı günler temenni ediyorum.

Kapanma Saati:12.24

